

Op weg naar inclusief onderwijs

‘We moeten dat kleine kamertje uit en de klas in’

Mirella van Minderhout begon haar carrière als leerkracht en is inmiddels een veelgevraagd orthopedagoog-generalist en onderwijskundige. Om het onderwijs inclusiever te maken, is het van belang dat de pedagogische, relationele en didactische basis wordt versterkt. Dat gebeurt vooral in de klas, dus is dat ook de plek waar orthopedagogen moeten zijn, vindt zij.

Voordat Mirella van Minderhout haar eigen Bureau MIND begon, heeft ze veel diagnostiek en behandeling gedaan. “Ik hoopte de taal en kennis van de jeugdzorg naar het onderwijs te kunnen brengen, maar ik merkte ook dat ik als behandelaar of therapeut tegen het probleem aanliep dat ik de context¹ onvoldoende in beweging kon krijgen. Want ja, je kunt van alles doen om dat ene kind of die puber te helpen, maar je hebt dat systeem² op school ook nodig. Zo ben ik steeds meer richting handelingsgericht werken en handelingsgerichte diagnostiek gegaan, waarbij de volgende vraag steeds meer centraal kwam te staan: hoe kunnen we de docent versterken in het belangrijke werk dat hij of zij te doen heeft?”

Gerepareerd retour

Inmiddels runt Mirella al zestien jaar Bureau MIND en haar visie is niet veranderd. Nog steeds ziet ze de leerkracht als een bepalende factor, die binnen het onderwijs het meeste effect heeft op de ontwikkeling van kinderen en tweemaal zoveel effect voor de kwetsbare kinderen. Daarom verdient de leerkracht de best mogelijke ondersteuning van onder andere de school, samenwerkingsverband én orthopedagogen.

“We zijn in het onderwijs lang gewend geweest om een kind met een ondersteuningsbehoefte uit de groep te plukken en individueel te gaan helpen. ‘Graag gerepareerd retour’, was de ongeschreven wens. Gelukkig komen we daar steeds meer van terug en is er vaker een brede blik. Tegelijkertijd zie ik nog te vaak dat orthopedagogen alleen met individuele kinderen bezig zijn en het systeem te weinig bij hun werk betrekken, of vinden dat dat niet kan omdat zij weerstand ervaren.”

“Natuurlijk blijven diagnostiek en behandeling belangrijk, maar het mag niet ingezet worden als instandhoudende factor voor het ontbreken van goed onderwijs. Ook kunnen we als orthopedagogen veel meer differentiëren in de begeleiding van leraren. Niet enkel adviseren en onderwijsbehoeften formuleren vanuit het individu, maar juist begeleiden in de realiteit van de hele klas, onder het motto: ‘Wat noodzakelijk is voor een, is nuttig voor velen’. Of juist expliciet uit de adviezen blijven en in plaats daarvan relatiegerichte reflectie inzetten als de professionele opvoedrelatie onder druk ligt.”

Beweging

Het is een visie die past in de beweging naar het inclusiever maken van het onderwijs. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft in 2023 de *Werkagenda Route naar inclusief onderwijs 2035* gepubliceerd.³ Hierin staat onder andere een aantal acties en maatregelen beschreven die ervoor moeten zorgen dat het onderwijs in 2035 inclusief is.

In deze werkagenda staat onder andere: *Alle kinderen en jongeren hebben recht op onderwijs, als essentiële stap naar volwaardige en gelijkwaardige deelname aan de samenleving. We willen dat realiseren door een inclusief onderwijssysteem, waarbij kinderen en jongeren met en zonder een extra onderwijssteuning samen naar school gaan.*

Reddingsbootjes

Hoe kijkt Mirella naar de beweging naar inclusief onderwijs? “Ik zie het huidige onderwijs vooral als een schip dat eigenlijk te smal is. Aan dat schip hangen allemaal kleine reddingsbootjes met

Over Mirella van Minderhout

Mirella van Minderhout startte haar loopbaan als leerkracht en werkte zowel in de gehandicaptenzorg als in de jeugdzorg. Zij studeerde af in onderwijskunde en orthopedagogiek en werkte geruime tijd bij de onderwijsbegeleidingsdienst CED-groep. Zij is NVO orthopedagoog-generalist, cognitief gedragstherapeut en supervisor. Het door haar in 2008 opgerichte Bureau MIND adviseert, begeleidt en traint uitvoerders en begeleiders binnen het onderwijs.

Mirella is ook op landelijk niveau betrokken bij diverse projecten om vorm te geven aan inclusief onderwijs op scholen en in samenwerkingsverbanden. Zij geeft les binnen post-masters als de NVO-OG en Schoolpsychologen-opleiding en verzorgt de supervisorenopleiding. Samen met de Universiteit van Amsterdam heeft Mirella de interventie LLInC ontwikkeld (Leerkracht Leerling Interactie Coaching), die helpt om via relatiegerichte reflectie negatieve spiralen in de relaties tussen leraren en leerlingen te doorbreken.

Meer informatie: bureaumind.nl

individuele leerlingen, die we op die manier aangehaakt proberen te houden. En dan valt er ook nog een aantal tussen de wal en het schip, dat zijn de thuiszitters. Wat we in mijn optiek moeten doen, is het schip breder maken. Dat doe je door ervoor te zorgen dat leraren meer pedagogische skills krijgen, dat je ondersteunt bij het omgaan met problematisch gedrag en bij het opbouwen van goede relaties en lessen. In allerlei sectoren waar ik rondloop krijgen we intervisie, supervisie en andere vormen van ondersteuning. Maar wat krijgen leraren? Die moeten het nog te vaak zelf uitzoeken, met uitval als gevolg. Als we dat verbeteren, heeft die leraar meer plezier in zijn vak, hebben we veel minder reddingsbootjes nodig en kunnen veel meer leerlingen zich ontwikkelen in het reguliere onderwijs. Dat is echt niet altijd hogere wiskunde, het gaat om de klassiekers uit de pedagogiek en relatie-ondersteunend gedrag, wat leraren niet veel tijd hoeft te kosten."

Bijkomend voordeel: als leraren meer plezier hebben in hun werk, verlaten ze minder snel het onderwijs en verminder je het lerarentekort. "Ik zie bijvoorbeeld veel gepassioneerde mensen als zij-instromer het onderwijs in komen, maar we gooien ze voor de leeuwen met een paar dagen cursus en een maatje."

Zelf begon Mirella ooit haar carrière als leerkracht. Juist daarom doet het haar pijn om te zien dat leraren vastlopen, met alle gevolgen van dien voor (kwetsbare) leerlingen. "Soms bespreek ik een paar tips, bijvoorbeeld over hoe je kan zorgen dat een klas het gewenste gedrag vertoont, en dan zegt een leraar: had ik dat maar eerder geweten!"

Critical friend

Wat kunnen orthopedagogen volgens Mirella doen om de ontwikkeling naar contextgericht werken – en dus meer inclusief onderwijs – te bevorderen?

"Het is goed dat steeds meer orthopedagogen de rol van *critical friend* pakken. Alleen ligt de nadruk naar mijn mening nog altijd te veel op *friend* en te weinig op *critical*. We zijn geneigd zacht op de relatie en zacht op de inhoud te willen zijn, ik vind dat we als beroepsgroep in het belang van het hogere doel best wat meer

pit mogen hebben en transparanter op de inhoud mogen zijn. Dat je als gedragswetenschapper je vinger opsteekt en zegt: zullen we gaan doen wat écht werkt?"

"En zelf meer differentiëren in de aanpak als orthopedagoog, met name ten aanzien van het ondersteunen van uitdagende leerkracht-leerlingrelaties, vanuit de gedachte: goed zorgdragen voor leerlingen is goed zorgdragen voor leraren. Als we dat in ons achterhoofd houden, kunnen we als orthopedagogen een belangrijke bijdrage leveren op de weg naar inclusief onderwijs."

tekst: Raymond Krul

¹ Context: De omgeving van een kind/cliënt.

² Systeem: Relaties en interacties binnen de context.

³ www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/03/17/contouren-werkagenda-route-naar-inclusief-onderwijs-2035

